

Sygn. akt IV KK 487/20

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Koziół (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej del. do Prokuratury Krajowej
Bożeny Góreckiej

w sprawie **W. L.**

oskarżonego z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.

w przedmiocie pozostawienia apelacji bez rozpoznania

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 30 czerwca 2021 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 26 listopada 2019 r., sygn. akt II AKa [...],

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 31 października 2019 r., sygn. akt II AKa [...] o pozostawieniu apelacji bez
rozpoznania

postanowił:

1. uchylić zaskarżone postanowienie oraz utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 31 października 2019 r. i sprawę przekazać temu sądowi w celu nadania jej dalszego biegu;
2. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy z urzędu oskarżonego adw. M. W. S. (Kancelaria Adwokacka w W.) kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych) w tym 23% VAT, za obronę przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 października 2019 r., sygn. akt II AKa [...], Sąd Apelacyjny w [...] pozostawił bez rozpoznania apelację „wniesioną przez asesora Prokuratury Rejonowej w T. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 6 czerwca 2019 r., sygn. akt XXI K [...]” jako wniesioną przez osobę nieuprawnioną.

Od powyższego postanowienia zażalenie wywiódł Prokurator Rejonowy w T., który zaskarżył je w całości, zarzucając mu obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a to art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 173 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2017 r., poz. 1767 ze zm.), polegającą na „błędym przyjęciu, że asesor prokuratury jest osobą nieuprawnioną do wnoszenia środków odwoławczych do Sądów Apelacyjnych oraz Okręgowych i pozostawieniu wniesionej przez asesora Prokuratury Rejonowej w T. apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 6 czerwca 2019 roku, sygn. akt XXI K [...] bez rozpoznania”.

Postanowieniem z dnia 26 listopada 2019 r., sygn. akt II AKa [...], Sąd Apelacyjny w [...] utrzymał zaskarżone postanowienie w mocy.

W tym miejscu należy jeszcze wskazać, że oprócz opisanej wyżej apelacji, w sprawie W. L. (sygn. akt XXI K [...]; II AKa [...]) wniesiona została także apelacja obrońcy, którą Sąd Apelacyjny w [...] rozpoznał w dniu 2 grudnia 2019 r. (utrzymano w mocy zaskarżony wyrok i rozstrzygnięto o kosztach procesu).

Od powyższego postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 listopada 2019 r., sygn. akt II AKa [...], kasację, na niekorzyść oskarżonego, wywiódł Prokurator Generalny, który zaskarżonemu w całości orzeczeniu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 98 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej podniesionego w zażaleniu prokuratora zarzutu obrazu art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 173 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2019 r., poz. 740 j.t.) poprzez niezasadne przyjęcie, że asesor prokuratury nie jest osobą uprawnioną do wnoszenia środków

odwoławczych do sądów apelacyjnych oraz okręgowych, a także błędne uznanie, że ewentualna wada wniesionego przez oskarżyciela publicznego środka odwoławczego od wyroku Sądu Okręgowego w K., wydanego w sprawie o sygn. XXI K [...], a polegająca na sporządzeniu i podpisaniu apelacji przez asesora, nie podlega konwalidacji w trybie art. 120 § 1 k.p.k., co doprowadziło do utrzymania w mocy niezasadnego postanowienia Sądu I instancji o pozostawieniu sporządzonej przez asesora apelacji bez rozpoznania, jako wniesionej przez osobę nieuprawnioną.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia o sygn. II AKa [...] i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...].

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja, z przyczyn wskazanych poniżej, okazała się zasadna.

Prokurator Generalny ma rację twierdząc, że sąd odwoławczy, który utrzymał zaskarżone postanowienie w mocy, rażąco naruszył przepisy art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. poprzez uznanie, że zaistniały stan rzeczy (podpisanie apelacji przez asesora prokuratury) ma charakter braku niepodlegającego konwalidacji, co bez wątpienia miało istotny wpływ na treść tego orzeczenia.

Zauważyć bowiem należy, że przepis art. 429 § 1 k.p.k. jednoznacznie wskazuje, że prezes sądu pierwszej instancji odmawia przyjęcia środka odwoławczego, jeżeli wniesiony został po terminie lub przez osobę nieuprawnioną albo jest niedopuszczalny z mocy ustawy. Powyższa regulacja odnosi się więc jednoznacznie do braków środka odwoławczego o charakterze nieusuwalnym. Natomiast w przypadku braków formalnych środka odwoławczego o charakterze usuwalnym, prezes sądu pierwszej instancji zobowiązany jest najpierw wdrożyć tryb ich uzupełnienia, o którym mowa w 120 § 1 k.p.k. Dopiero, gdy podmiot wezwany do uzupełnienia tychże braków do tegoż wezwania się nie zastosuje, dopuszczalne jest wydanie zarządzenia o odmowie przyjęcia środka odwoławczego.

Przepis art. 430 § 1 k.p.k. stanowi z kolei, że sąd odwoławczy pozostawia bez rozpoznania przyjęty środek odwoławczy, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 429 § 1 albo jeżeli przyjęcie tego środka nastąpiło na skutek niezasadnego przywrócenia terminu.

Z powyższego wynika zatem, że w sytuacji, gdy do sądu odwoławczego wpłynie przyjęty przez prezesa sądu I instancji środek odwoławczy obarczony usuwalnymi brakami formalnymi, co do których nie wdrożono trybu z art. 120 § 1 k.p.k., prezes sądu odwoławczego (przewodniczący wydziału, upoważniony sędzia - art. 93 § 2 k.p.k.) winien ten tryb uruchomić. Dopiero nieuzupełnienie stwierdzonych braków w terminie uzasadnia pozostawienie środka odwoławczego bez rozpoznania (zob. szerzej D. Świecki (w:) Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2020, komentarz do art. 430, tezy 4 i 5).

Zwrócenie uwagi na powyższe kwestie było konieczne, a to z uwagi na fakt, że podstawowym uchybieniem popełnionym przez Sąd Apelacyjny w [...], orzekającym tak w pierwszej, jak i w drugiej instancji, było wadliwe określenie podmiotu wnoszącego pismo i przyjęcie, że podmiotem je wnoszącym był „asesor Prokuratury Rejonowej w T.”. Pogląd taki, Sąd Apelacyjny w [...], wyprowadził z faktu, że pod tekstem apelacji rzeczywiście podpisał się asesor Prokuratury Rejonowej w T.. Rzecz jednak w tym, że przepis art. 119 § 1 k.p.k. poza podpisem osoby składającej pismo (art. 119 § 1 pkt 4 k.p.k.) wymaga również oznaczenia wnoszącego pismo (art. 119 § 1 pkt 2 k.p.k.). Treść pozostawionego bez rozpoznania środka odwoławczego nie pozostawia zaś wątpliwości, że jako wnoszącego pismo wskazano Prokuratora Rejonowego w T., a więc podmiot, który niewątpliwie był oskarżycielem publicznym, a tym samym stroną postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w K. pod sygnaturą akt XXI K [...]. Osobami nieuprawnionymi, o których mowa w art. 429 § 1 k.p.k. – w przypadku apelacji – są bowiem osoby, które nie mają przymiotu podmiotów wskazanych w art. 444 k.p.k., a nadto te, które wprowadzie przymiot ten formalnie mają, ale nie posiadają gravamen.

Z powyższego wynika zatem, że podmiot wskazany w apelacji jako ją wnoszący (Prokurator Rejonowy w T.) był podmiotem uprawnionym do wywiedzenia tego środka zaskarżenia. W tej sytuacji, podpisanie apelacji przez

asesora Prokuratury Rejonowej w T., który w istocie nie był do tego uprawniony (o czym niżej), powinno być potraktowane wyłącznie w kategorii braku usuwalnego, wymagającego wdrożenia trybu z art. 120 § 1 k.p.k. Zgodnie z utrwalonym w doktrynie i judykaturze poglądem, powołany przepis ma zastosowanie nie tylko wówczas, gdy na piśmie procesowym brak jest jakiegokolwiek podpisu, ale i w innych wypadkach, które są uważane za równoważne tej sytuacji, czyli m.in. w przypadku, gdy podpis nie został naniesiony własnoręcznie (lecz np. za pomocą pieczęci), jest nieprawdziwy, czy też został złożony przez osobę nieuprawnioną (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 1979 r., VI KZP 13/79; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., III KZ 91/11; K. Woźniewski, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2006 r., I KZP 29/06, Gdańskie Studia Prawnicze, Przegląd Orzecznictwa 2007, nr 4, s. 152).

Tak więc, wbrew temu co przyjął sąd odwoławczy, ww. brak miał charakter usuwalny, a to oznacza, że jego stwierdzenie wymagało wdrożenia trybu z art. 120 § 1 k.p.k. Dopiero, gdyby postępowanie to nie doprowadziło do konwalidacji przedmiotowego braku, dopuszczalne byłoby pozostawienie apelacji bez rozpoznania.

W świetle tej konstatacji, podniesiony w kasacji zarzut - w zakresie, w jakim zasada się na twierdzeniu o rażąco wadliwej kwalifikacji opisanego wyżej braku jako nieusuwalnego - musiał zostać uznany za zasadny (oczywiście naruszenie to miało istotny wpływ na treść orzeczenia). Powyższe umożliwiło uwzględnienie kasacji (art. 523 § 1 k.p.k.).

Uwzględnieniu kasacji nie stanęła na przeszkodzie nietrafność wywodów skarżącego w zakresie, w jakim starał się wykazać, że asesor prokuratury, któremu Prokurator Generalny powierzył wykonywanie czynności prokuratorskich na podstawie art. 173 § 1 in principio ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 66), jest władny wywieść apelację od wyroku sądu okręgowego w sprawie, w której nie prowadził postępowania przygotowawczego. Stanowcze brzmienie art. 173 § 1 pkt 1 ww. ustawy jednoznacznie wskazuje, że powierzenie to nie obejmuje udziału w postępowaniu przed sądem apelacyjnym oraz w postępowaniu przed sądem okręgowym, z wyjątkiem postępowania w pierwszej instancji w sprawach, w których asesor

prowadził postępowanie przygotowawcze. Sformułowanie „udział w postępowaniu przed sądem apelacyjnym oraz w postępowaniu przed sądem okręgowym” bez wątplenia rozciąga się bowiem również na wywodzenie środków zaskarżenia od orzeczeń zapadających w tych postępowaniach. I o ile prawodawca może wyraźnie pozbawić określony podmiot, uprawniony do udziału w postępowaniu, części składających się na to prawo uprawnień częściowych, w tym np. uprawnienia do zaskarżania decyzji procesowej (zob. np. przepisy dotyczące udziału w postępowaniu przedstawiciela organizacji społecznej), o tyle całkowicie irracjonalnym byłoby przyznanie uprawnienia do zaskarżenia orzeczeń podmiotowi, który w ww. postępowaniu nie może brać udziału. Wątpliwości co do tego, że składanie środków zaskarżenia i środków odwoławczych jest formą udziału w postępowaniu sądowym nie miał również prawodawca, który przepis stanowiący o prawie prokuratora do składania środków zaskarżenia i środków odwoławczych (art. 66 cytowanej ustawy - Prawo o prokuraturze) zamieścił w rozdziale 2 tej ustawy zatytułowanym „udział prokuratora w postępowaniu sądowym i w innych postępowaniach”. Co więcej, interpretacja przyznająca asesorowi kompetencję do wnoszenia apelacji od wyroku sądu okręgowego wieńczącego postępowanie, w którym nie mógł brać udziału, byłaby całkowicie sprzeczna z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, gdzie ustawodawca posługuje się pojęciem udziału w postępowaniu także w znaczeniu węższym, wyraźnie jednak wskazując, że *środek odwoławczy od orzeczenia sądu pierwszej instancji sporządza i przesyła do sądu prokurator, który skierował akt oskarżenia lub brał udział w postępowaniu przed sądem; jeżeli to niemożliwe, środek odwoławczy sporządza i przesyła do sądu prokurator wyznaczony przez przełożonego* (§ 326 ust. 1 Regulaminu, tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 1206 ze zm.). Przyznanie kompetencji do sporządzenia i wniesienia apelacji od wyroku sądu okręgowego asesorowi prokuratury, który nie prowadził postępowania przygotowawczego i z tej racji był pozbawiony prawa do udziału w postępowaniu przed sądem okręgowym jako sądem I instancji, byłoby całkowitym odwróceniem tej zasady.

Trafności powyższej konstatacji nie podważa treść art. 173 § 1 pkt 2 cytowanej ustawy Prawo o prokuraturze, który wskazuje, że asesor prokuratury nie ma również prawa do występowania przed Sądem Najwyższym, sporządzania środków zaskarżenia i wniosków do Sądu Najwyższego. Odmierna konstrukcja językowa tego przepisu wynika bowiem z faktu, że Sąd Najwyższy zasadniczo nie rozpoznaje zwyczajnych środków zaskarżenia, a niektóre z nadzwyczajnych środków zaskarżenia (np. wniosek o wznowienie postępowania) składa się do ww. sądu bez pośrednictwa sądów powszechnych. Jest też oczywiste, że przepis art. 173 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze („postanowienia o zawieszeniu postępowania, postanowienia kończące postępowanie przygotowawcze, akty oskarżenia, środki odwoławcze oraz środki zaskarżenia sporządzone przez asesora prokuratury podlegają aprobacie prokuratora bezpośrednio przełożonego...”), w zakresie, w jakim odnosi się do środków zaskarżenia, dotyczy wyłącznie tych środków, do których sporządzania i wnoszenia asesor prokuratury jest - zgodnie z treścią art. 173 § 1 in principio ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze - uprawniony.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy orzekł o uchyleniu zaskarżonego postanowienia i utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 31 października 2019 r. i sprawę przekazał temu sądowi w celu nadania jej dalszego biegu, który będzie sprowadzał się w pierwszej kolejności do wdrożenia trybu zmierzającego do usunięcia braku formalnego apelacji.